EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

9. november 2006 *

Kohtuasjas C-120/05,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Finanzgericht Hamburgi (Saksamaa) 2. märtsi 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. märtsil 2005, menetluses

Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L.

versus

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas, kohtunikud A. Borg Barthet ja U. Lõhmus (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: P. Léger,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L., esindaja: *Rechtsanwältin* C. Esser,

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas, esindaja: G. Seber,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: C. Cattabriga ja F. Erlbacher,

olles 1. juuni 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab komisjoni 30. mai 1994. aasta määruse (EÜ) nr 1222/94, millega sätestatakse teatavate asutamislepingu II lisas loetlemata kaupadena eksporditavate põllumajandussaaduste ja -toodete eksporditoetuste andmise süsteemi ühised üksikasjalikud rakenduseeskirjad ning nende toetussummade kinnita-

mise kriteeriumid (EÜT L 136, lk 5), muudetud komisjoni 7. veebruari 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 229/96 (EÜT L 30, lk 24) (edaspidi „määrus nr 1222/94"), artikli 7 lõike 1 kolmanda lõigu tõlgendamist.

2 Küsimused esitati äriühingu Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L. (edaspidi „Schulze") ja Hauptzollamt Hamburg Jonas'i (tolliasutus, edaspidi „Hauptzollamt") vahelise kohtuvaidluse raames, mille esemeks on põllumajandussaaduste ja -toodete eksporditoetuse tagasimaksmise nõue.

Õiguslik raamistik

3 Põllumajandussaaduste ja -toodete eksporditoetuste süsteemi ühised üksikasjalikud rakenduseeskirjad on ette nähtud erinevate ühenduse määrustega, eelkõige komisjoni 27. novembri 1987. aasta määrusega (EMÜ) nr 3665/87, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 351, lk 1), muudetud komisjoni 2. detsembri 1994. aasta määrusega (EÜ) nr 2945/94 (EÜT L 310, lk 57) (edaspidi „määrus nr 3665/87"), ja määrusega nr 1222/94.

4 Määruse nr 3665/87 artikkel 11 näeb ette alusetult makstud eksporditoetuste sissenõudmise korra, sel puhul kohaldatavad sanktsioonid ja võimaluse jätta teatud sanktsioonid vääramatu jõu korral kohaldamata. Selle sätte lõige 3 näeb eelkõige ette, et alusetult makstud toetuse korral peab toetust saanud isik tagasi maksma alusetult saadud summad koos intressidega.

5 Määruse nr 1222/94 põhjenduse 10 kohaselt „[t]uleks kehtestada järelevalve kord, mis põhineb põhimõttel, et eksportija deklareerib pädevale asutusele eksporditavate kaupade valmistamiseks kasutatud tootekogused iga kord, kui kaupu eksporditakse [ning p]ädevad asutused peaksid võtma kõik meetmed, mida nad peavad vajalikuks, et kontrollida selliste deklaratsioonide täpsust".

6 Määruse nr 1222/94 artikli 1 lõike 1 esimese lõigu kohaselt kohaldatakse seda määrust eelkõige määruse lisas A loetletud põhisaadustele ning nende töötlemissaadustele, mida nimetatakse „kaupadeks" ning mis on loetletud määruse lisas B ja C.

7 Selle määruse artiklis 2 ja artikli 3 lõikes 1 sätestatakse eksporditoetuse summa kindlaksmääramise üksikasjalikud eeskirjad. Nende sätete kohaselt saadakse antav toetussumma kaupade valmistamisel kasutatava põhisaaduse koguse korrutamisel nende saaduste osas kindlaks määratud massiühikuga.

8 Määruse nr 1222/94 artikli 3 lõige 2 kehtestab:

„Lõike 1 kohaldamisel käsitatakse eksporditavate kaupade valmistamisel töötlemata kujul kasutatud tooteid tegelikult kasutatud toodetena. Kui selliste kaupade teataval valmistamisetapil töödeldakse põhisaadus mõneks teiseks rohkem töödeldud põhisaaduseks, mida kasutatakse mõnel hilisemal etapil, käsitatakse tegelikult kasutatuna ainult viimast nimetatud põhisaadust.

Tegelikult kasutatud toodete kogused esimeses lõigus määratletud tähenduses määratakse kindlaks iga eksporditava kaubaliigi puhul.

Kui tegemist on selliste kaupade regulaarse ekspordiga, mida teatav ettevõte toodab selgelt määratletud tehnilistes tingimustes ning millel on püsivad omadused ja kindel kvaliteet, võib kogused pädevate asutuste nõusolekul kindlaks määrata vastavalt kõnealuste kaupade tootmise reglemendile või keskmistele tootekogustele, mida on konkreetse ajavahemiku jooksul kasutatud nende kaupade teatava koguse valmistamiseks. Sel viisil kindlaksmääratud tootekogused võetakse arvutamisel aluseks seni, kuni kõnealuste kaupade valmistamistingimused ei ole muutunud.

[...]"

9 Tuleb märkida, et piparkooke loetakse toodeteks määruse nr 1222/94 lisa B tähenduses ja nende eksportimisel kohaldatakse artikli 3 lõike 2 kolmandas lõigus ette nähtud lihtsustatud korda.

10 Nimetatud määruse artikkel 7 näeb ette eksporditoetuste järelevalve korra, mis põhineb eksportija esitatava deklaratsiooni põhimõttel. Selle artikli lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Kohaldatakse määrust (EÜ) nr 3665/87. Lisaks sellele peab asjaomane isik kaupade eksportimisel deklareerima nende kaupade valmistamisel artikli 3 lõikes 2 määratletud tähenduses tegelikult kasutatud põhisaaduste, nende töötlemissaaduste

või vastavalt artikli 1 lõikele 2 neist kahest rühmast ühega samalaadsete toodete kogused, mille puhul toetust taotletakse, või viitama muul viisil nende koostisele, kui see on kindlaks määratud vastavalt artikli 3 lõike 2 kolmandale lõigule.

Kui kaupu on kasutatud eksporditavate kaupade valmistamisel, peab asjaomane isik deklaratsioonis esitama tegelikult kasutatud kaupade koguse ning kõigi kõnealuste kaupade valmistamisel kasutatud põhisaaduste, nende töötlemissaaduste või vastavalt artikli 1 lõikele 2 neist kahest rühmast ühega samalaadsete toodete laadi ja koguse.

Asjaomane isik esitab pädevatele asutustele koos deklaratsiooniga kõik tõendavad dokumendid ja kogu teabe, mida viimased asjakohaseks peavad.

Pädevad asutused kontrollivad neile esitatud deklaratsioonide õigsust kõiki asjakohaseid vahendeid kasutades.

Selle liikmesriigi pädevate asutuste taotluse korral, kelle territooriumil täidetakse ekspordiga seotud tolliformaalsused, edastavad teiste liikmesriikide pädevad asutused neile kogu kättesaadava teabe, mis võimaldab asjaomase isiku deklaratsiooni kontrollida.

2. Kui eksportija ei koosta lõikes 1 nimetatud deklaratsiooni või ei lisa deklaratsioonile piisavalt tõendavat teavet, ei ole tal õigust toetust saada."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 1996. aastal eksportis Schulze piparkooke mitmesse kolmandasse riiki ja taotles selles kaubas sisalduvate põhisaaduste eest eksporditoetust. Schulze esitatud erinevates eksporditoetuse taotlustes viidati põhisaaduste osas, millega seoses on võimalik toetust saada, tootmise reglemendile, mille Schulze oli Hauptzollamt'ile edastanud.

12 1997. aasta mai tulekahjus said Schulze tootmis- ja haldushooned tõsiselt kannatada ja Schulze lõpetas tegevuse sama aasta juulis.

13 1999. aasta oktoobris läbiviidud kontrolli alusel nõudis Hauptzollamt määruse nr 3665/87 artikli 11 lõike 3 alusel Schulzelt 28. augusti 2000. aasta parandusotsusega eksporditoetuse ehk 26 174,84 Saksa marga suuruse summa tagasimaksmist. Hauptzollamt põhjendas oma otsust sellega, et Schulze ei olnud talle määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 kohaselt esitanud vajalikku teavet ja dokumente tootmise reglemendi kontrollimiseks. Tema väitel anti eksporditoetust tingimusel, et asjaomaste dokumentide hilisem uurimine kinnitab Schulze õigust saada eksporditoetust.

14 Schulze esitas nimetatud toetuse tagasimaksmise nõude peale vaide, mis tugines asjaolule, et Hauptzollamt'i nõutavad dokumendid hävisid tema ruumides puhkenud tulekahjus. Schulze vaie jäeti 5. mail 2003 rahuldamata põhjendusel, et Schulze ei olnud täitnud määruse nr 1222/94 artikli 7 lõikes 1 ettenähtud kohustust ja et ta ei saanud nimetatud kohustusest vabanemiseks tugineda vääramatule jõule.

15 Schulze esitas seejärel 5. juunil 2003 Finanzgericht Hamburg'ile kaebuse ja vaidlustas eksporditoetuste tagasimaksmise nõude, väites, et nimetatud toetuste andmisel toimiti õigesti.

16 Neil asjaoludel otsustas Finanzgericht Hamburg menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„Kas määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 kolmandas lõigus sätestatud kirjalike tõendite esitamise nõude võib jätta tähelepanuta ja lubada eksportijal esitada tõendid eksporditud kaupade valmistamisel tegelikult kasutatud toodete kohta muul viisil juhul, kui eksportijal ei ole vääramatu jõu tõttu (enam) võimalik esitada dokumente tootmise kohta?

Kas vääramatu jõuga arvestamise korral madaldub ka tõendatuse aste nii, et eksportija peab eksporditud kaupade valmistamisel tegelikult kasutatud toodete kohta esitama üksnes usutavaid tõendeid ja viiteid?"

Eelotsuse küsimused

17 Esitatud küsimustega, mida on otstarbekas vaadelda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et kui eksportijal ei ole võimalik näiteks vääramatu jõu tõttu esitada kirjalikke tõendeid eksporditud kauba valmistamisel tegelikult kasutatud toodete koguse kohta, siis ei keela see säte siseriiklikel asutustel vastu võtta muid tõendeid.

18 Määruse nr 1222/94 põhjenduse 10 kohaselt kehtestatakse määrusega eksporditoetuste taotluste järelevalve kord, mis põhineb peamiselt põhimõttel, et eksportija deklareerib pädevale asutusele eksporditavate kaupade valmistamiseks kasutatud tootekogused iga kord, kui kaupu eksporditakse. Nimetatud asutused peaksid võtma kõik meetmed, mida nad peavad vajalikuks, et kontrollida selliste deklaratsioonide täpsust.

19 Vastavalt määruse nr 1222/94 artiklitele 2 ja 3 arvutatakse antav toetussumma juhul, kui kaubad sisaldavad erinevates kogustes põllumajandussaadusi ja -tooteid, millele kohaldatakse samuti nimetatud määrust, eksporditud kaupade valmistamisel tegelikult kasutatud põllumajandussaaduste ja -toodete koguse alusel (vt selle kohta 12. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-542/03: Milupa, EKL 2005, lk I-3989, punkt 21).

20 Siiski näeb määruse nr 1222/94 artikli 3 lõike 2 kolmas lõik ette erikorra teatud tootmise reglemendi kohaselt toodetud kaupadele. Selliste kaupade puhul arvutatakse pädevate asutuste nõusolekul toetussumma vastavalt tootmise reglemendile kindlaks määratud koguste alusel.

21 Vastavalt määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 esimesele lõigule teostatakse järelevalvet eksporditoetuste andmise üle eksportija deklaratsiooni alusel. Nimetatud deklaratsioonis peab eksportija viitama kaupade koostisele, kui see on kindlaks määratud vastavalt selle määruse artikli 3 lõike 2 kolmandas lõigus ette nähtud lihtsustatud korrale.

22 Määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 kolmanda lõigu kohaselt esitab eksportija koos deklaratsiooniga kõik tõendavad dokumendid ja kogu teabe, mida pädevad asutused asjakohaseks peavad. Lisaks sellele kontrollivad nimetatud asutused vastavalt selle sätte neljandale lõigule selle deklaratsiooni õigsust kõiki asjakohaseid vahendeid kasutades.

23 Nende sätete eesmärk on võimaldada pädevatel asutustel kontrollida eksporditoetuse taotluse põhjendatust ja määrata kindlaks eksporditoetuse summa.

24 Kui deklaratsioon puudub või eksportija ei ole esitanud oma deklaratsiooni toetuseks nõuetekohaseid dokumente või teavet, siis ei vasta ta toetuse saamise tingimustele ning juhul, kui ta on toetust juba saanud, peab ta selle tagasi maksma vastavalt määruse nr 3665/87 artikli 11 lõikele 3, millele määruse nr 1222/94 artikkel 7 viitab.

25 Sellegipoolest ei kehtesta määrus nr 1222/94 erinõudeid ekspordideklaratsioonile lisatavate tõendite vormi osas. Lisaks sellele tuleneb nimetatud määruse artikli 7 lõike 1 kolmanda ja neljanda lõigu — koosmõjus määruse põhjendusega 10 — sõnastusest, et pädevad asutused võivad pidada asjakohaseks, et asjaomane isik esitab neile mitte ainult „dokumendid", vaid ka „teabe" ning et nad kontrollivad deklaratsiooni õigsust „kõiki asjakohaseid vahendeid" kasutades ja võttes „kõik meetmed, mida nad peavad vajalikuks".

26 Nimetatud artikli 7 lõikest 2 ilmneb, et siseriiklikud asutused hindavad asjaomase isiku poolt esitatud teabe piisavust. Sellest tulenevalt peavad siseriiklikud asutused vastavalt siseriiklikus õiguses määratletud tingimustele — eeldusel, et nimetatud tingimused on kooskõlas ühenduse õigusega ja tagavad selle tõhususe — võtma kirjalike tõendite puudumisel arvesse muid tõendeid, mis on järelevalve teostamise seisukohalt samaväärsed (vt selle kohta 14. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-312/93: Peterbroeck, EKL 1995, lk I-4599, punkt 12).

27 Seetõttu võib arvesse võtta samaliigiliste kaupade kontrolli, mis on varem läbi viidud ja tõendab koostise püsivust, ja toote vastavust määruse nr 1222/94 artikli 3 lõike 2 kolmanda lõigu alusel edastatud tootmise reglemendile.

28 Seega juhul, kui eksportija on saanud eksporditoetust seoses eksporditud tootes sisalduvate põhisaadustega ning nimetatud põhisaadustele kohaldatakse viidatud lihtsustatud korda, siis peavad pädevad asutused arvesse võtma asjaolu, et nad on nende toodete kogused juba kindlaks määranud ja nende suhtes nõusoleku andnud.

29 Seevastu — vastupidi Schulze poolt kirjalikes märkustes esitatud väidetele — ei madaldu määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 alusel nõutav tõendatuse aste seetõttu, et nimetatud eksportijal ei ole võimalik näiteks vääramatu jõu tõttu esitada kirjalikke tõendeid, kuna eksportija, kes ei ole koos deklaratsiooniga esitanud piisavaid tõendeid, ei vasta toetuse saamise tingimustele.

30 Seetõttu tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 1222/94 artikli 7 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui eksportija, kellel ei ole võimalik näiteks vääramatu jõu tõttu esitada koos ekspordideklaratsiooniga kirjalikke tõendeid eksporditud kauba valmistamisel tegelikult kasutatud toodete koguse kohta, tõendab seda muul viisil. Siseriiklikud asutused hindavad sellist muud tõendit vastavalt siseriiklikes õigusaktides kehtestatud tingimustele eeldusel, et sellised eeskirjad ei kahjusta ühenduse õiguse ulatust ega tõhusust. Seetõttu peavad siseriiklikud asutused — juhul kui taotlus on esitatud selle määruse artikli 3 lõike 2 kolmandas lõigus ette nähtud lihtsustatud korra raames — võtma arvesse ka eksportija ja asutuse vahel juba vahetatud dokumente.

Kohtukulud

31 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Komisjoni 30. mai 1994. aasta määruse (EÜ) nr 1222/94, millega sätestatakse teatavate asutamislepingu II lisas loetlemata kaupadena eksporditavate põllumajandussaaduste ja -toodete eksporditoetuste andmise süsteemi ühised üksikasjalikud rakenduseeskirjad ning nende toetussummade kinnitamise kriteeriumid, muudetud komisjoni 7. veebruari 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 229/96, artikli 7 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui eksportija, kellel ei ole võimalik näiteks vääramatu jõu tõttu esitada koos ekspordideklaratsiooniga kirjalikke tõendeid eksporditud kauba valmistamisel tegelikult kasutatud toodete koguse kohta, tõendab seda muul viisil. Siseriiklikud asutused hindavad sellist muud tõendit vastavalt siseriiklikes õigusaktides kehtestatud tingimustele eeldusel, et sellised eeskirjad ei kahjusta ühenduse õiguse ulatust ega tõhusust. Seetõttu peavad siseriiklikud asutused — juhul kui taotlus on esitatud selle määruse artikli 3 lõike 2 kolmandas lõigus ette nähtud lihtsustatud korra raames — võtma arvesse ka eksportija ja asutuse vahel juba vahetatud dokumente.

Allkirjad